

XX ст., наслідую певним іконографічним особливостям і загальному уявленню, що залишилось в пам'яті потомків.

Olena Goulits'ka

To the exhibition of one picture in the Odessa artistic museum

Into consideration of reader the information is offered exhibition in the Odessa houdognoomou museum of picture of Arcadiya Rousina "Hetman Bogdan Hmelnitciy", in 1985

УДК 94(477.7) "2008"

**Сергій Гуцалюк,
Вадим Кіров,
Володимир Полторак**

“ІХАЛИ КОЗАКИ ЗА ДУНАЙ”:

Міжнародна наукова конференція “Нижньодунайський регіон XV- XX ст.: історичні, етнічні та культурні трансформації”, присвячена ювілею перебування на території Нижнього Придунав'я задунайського козацтва та, зокрема, існуванню – Дунавецької Січі (1814-1828 рр.)

7-11 травня 2008 р. в місті Одесі (Україна) та місті Тульча (Румунія) пройшла Міжнародна наукова конференція “Нижньодунайський регіон у XV-XX ст.: історичні, етнічні та культурні трансформації”, присвячена ювілею перебування на території Нижнього Придунав'я задунайського козацтва і Дунавецької Січі (1814–1828). Серед учасників – провідні дослідники історії козацтва з Одеси, Києва, Чернігова, Бердянська, Дніпропетровська, Ізмаїла (Україна), Тульчі (Румунія), Ополе (Польща). Програму наукової конференції доповнила подорож місцями, пов'язаними з історією задунайських козаків і Дунавецької Січі в пониззі Дунаю

Конференція проходила в рамках Національної програми відродження та розвитку Українського козацтва. Вона була ініційована історичним факультетом Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, Культурно-інформаційним центром посольства України в Румунії, Союзом українців Румунії, Відділом історії козацтва на Півдні України Науково-дослідного інституту козацтва Інституту історії України НАНУ і підтримана Генеральним консульством Румунії в м. Одеса. Серед активних організаторів конференції були також Управління у справах національностей і релігій Одеської обласної адміністрації, Фонд інтелектуальної співпраці, Міжрегіональна громадська організація “Козацтво Запорозьке”, Чорноморське Гайдамацьке з'єднання. Слід відзначити особистий високий внесок Вячеслава Кушніра (декана історичного факультету ОНУ), Олени Бачинської (завідувача Відділу історії козацтва на Півдні України НДІ козацтва при ІІУ НАНУ), Корнелії Лускалової (директора культурно-інформаційного центру

посольства України в Румунії), Ярослави Колотило (радника Міністерства культури і культур Румунії) і Степана Бучути (голови Союзу українців Румунії).

Щоденник конференції

Український Одеський етап Міжнародної конференції розпочався 7 травня 2008 р. На пленарному засіданні учасників привітали від Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова проректор В. Скороход генеральний консул Республіки Румунія в Одесі Черасела Ніколаш, начальник управління у справах національностей і релігій Одеської обласної адміністрації Ярослава Різникова. На засіданні з науковими доповідями виступили декан історичного факультету В'ячеслав Кушнір ("Етнографічні дослідження українців Добруджі") і професор кафедри історії України історичного факультету Олена Бачинська ("Дослідження Задунайської Січі: здобутки та перспективи").

Серед учасників конференції представники наукових установ і Вищих навчальних закладів: Інституту історії України НАН України, Інституту історії Болгарської Академії наук, Краснодарського державного історико-археологічного музею-заповіднику ім. Є. Д. Феліцина (Росія), Національного університету "Києво-Могилянська академія", Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, Одеського державного економічного університету, Дніпропетровського національного університету, Дніпропетровського національного гірничого університету, Чернігівського державного університету ім. Т.Шевченка, Університету м. Ополе (Польща), Російського державного гуманітарного університету (м. Москва) та ін.

Робота конференції проходила в трьох секціях: "Придунайські землі в середньовічній та новій історії Центрально-Південної Європи" (голова секції д. і. н. Віталій Щербак), "Історичні, етнічні, культурні зміни в Нижньодунайському регіоні протягом ХХ-ХХІ ст." (голова секції к. і. н. Микола Михайлуца), "Задунайське козацтво в політичній, соціальній, етнічній та культурній історії нижньодунайського регіону" (голова секції д.і.н. Ігор Лиман).

Протягом роботи секцій пролунало 30 наукових доповідей. Найбільші дискусії викликали доповіді "Записка Гендльовіка про банатських запорожців: історичне джерело чи пам'ятка історіографії?" (д.і.н., проф. Швидко Анна, к.і.н., доц. Ченцова Надія), "Задунайські козаки в планах російського командування в російсько-турецьку війну 1828-1829 рр." (к.і.н., доц.Кухарук Олександр), "Матеріальні втрати християнських святинь на Ізмаїльщині (1941-1945 рр.)" (к.і.н., доцент Михайлуца Микола), "Річ Посполита та козацтво в боротьбі за Молдавський престол у 1653 р." (к.і.н., проф. Цисельський Томаш), "Нижньодунайський регіон в процесі формування європейської системи держав. Кінець XV – початок XVIII ст.", (д.і.н., проф.Дьомін Олег), "Політична адміністрація Кримського ханства в Буджацькій орді у період між

1739 – 1769 рр.” (к. і. н. Грибовський Владислав), “Історичний, етнічний та міжнародний аспект Буджацького краю” (к.і.н., доц. Туранли Ферхад) та ін.

Наступний етап Міжнародної конференції Румунський в м. Тульча тривав 8-11 травня 2008 р., що можна вважати найцікавішим та напевно найважливішим заходом, адже відбулась не лише конференція, але й, по-суті, наукова експедиція.

Дорога за Дунай лежала повз станиці Дунайського (Новоросійського) козацького війська, що склалось з колишніх задунайських запорожців – Миколаївка-Новоросійська, Михайлівка, Акмангіт, а далі – через Ізмаїл, Рені та Галац – на лівий беріг Дунаю.

В румунському курортному місті Тульча 8 травня науковців привітала українська громада, яка є достатньо великою, шанованою та впливовою. В готелі “Селект”, де розмістили українських учасників конференції – власником виявився українець за походженням М.Ткаченко.

Ранком українська делегація на катері відправилась в заселені нащадками українських козаків та селян дунайські плавні. Наприкінці XVIII – першій третині XIX ст. саме тут – від Тульчі до самого моря на території Османської імперії, простягались володіння задунайських козаків. У 1828 р. Задунайська Січ була ліквідована, але нащадки задунайців та інші українські поселенці залишились на освоєних землях, де до сьогодні проживають їхні нащадки. Румунська частина дельти Дунаю – має понад два десятки українських сіл і поселень. Першим з відвіданих українськими науковцями село – Кришан. Місцевий народний колектив “Рибалка” співав вітальних пісень, а господарі (щоправда, в більшості, вже румунізовані) пригостили гостей чудовими рибними стравами, якими славиться цей регіон.

Далі шлях наукової експедиції, лежав до села Верхній Дунавец – центру Задунайської Січі у 1814-1828 рр. В центрі села ще у 1999 р. було споруджено пам’ятну відзнаку існуванню Задунайської Січі, поблизу якої науковців вітала місцева громада. На жаль, час не залишив інших матеріальних відбитків Січі – у 1828 р. турки знищили її у відповідь на перехід частини козаків на чолі з отаманом Йосипом Гладким на бік Російської імперії. Однак, церква, хоча й інша, в центрі села продовжує називатись Покровською, а українці складають більшість населення Верхнього Дунавця, зберігаючи українську духовну культуру.

Інший населений пункт, що відвідали учасники наукової конференції – центр комуни поселення Муригьоль. З цієї нагоди місцева українська громада влаштувала концерт – виступив відомий народний колектив “Задунайська Січ”. Одеські студенти-історики, які перебували в складі делегації, з творчої групи “Джерело” заспівали муригьольцям відомих українських пісень. Тяжке враження справило те, що української мови в Муригьолі, на жаль,

вже майже не розуміють. В школі минулого року було закрито останній український клас.

10 травня в м. Тульчі пройшов заключний етап конференції. Науковці та громадські діячі з українського та румунського боку виступили з питань, щодо вивчення історичної, мовної, етнографічної проблематики, збереження традицій та звичаїв українського населення регіону. Зокрема, це відзначили в своїх доповідях радник Міністерства культури і культур Румунії Ярослава Колотило, директор культурно-інформаційного центру посольства України в Румунії Корнелія Лусканова, представник посольства України в Румунії О. Риндюк, голова Союзу українців Румунії Степан Бучута, д.і.н., проф. Юрій Робчук, д.і.н., проф. Віталій Щербак, д.і.н., проф. Сергій Леп'явко, д.і.н., проф. Олена Бачинська, к.і.н., доц. Ферхад Туранли, к.і.н., доц. Світлана Каюк, к.і.н., доц. Наталія Петрова, к.і.н., доц. В'ячеслав Кушнір, краєзнавець Вергілій Ріцко.

Мер міста, місцеві депутати, представники українського посольства, румунського міністерства культури і багато інших офіційних осіб завітали на презентацію двомовної українсько-румунської книги В'ячеслава Кушніра "Українці за Дунаєм", виданої за підтримки місцевих українських краєзнавців, меценатів, посадовців. Вперше дослідив побут нащадків задунайців відомий український етнограф Федір Вовк ще у ХІХ ст., а отже протягом ХХ ст. сталися значні зміни у побуті та культурі українського населення Добруджі і нові етнографічні дослідження є достатньо актуальними.

Учасники конференції в своїй резолюції відзначили необхідність видання збірки наукових праць за матеріалами доповідей; продовження наукових та громадських зв'язків з українською діаспорою в Добруджі; звернутися до державних та козацьких товариств з пропозицією провести необхідну організаційну та практичну роботу щодо гідного відзначення у 2009 р. 10-річчя встановлення пам'ятного знаку на місці перебування Задунайської Січі в с. Верхній Дунавець (Румунія); ініціювати відкриття музейної кімеати, присвяченої історії задунайського козацтва і українського населення Добруджі на місці колишньої Задунайської Січі; провести історико-етнографічні дослідження українського населення Добруджі із наданням матеріалів для видання узагальнюючої праці про історію та культуру українського населення Румунії.

Проведена наукова конференція й експедиція, зайвий раз довела, що лише у зв'язку із сучасністю історія давно минулих днів має значення – без нього вона перетворюється на купу беззмістовних артефактів (див. фото на стор. 194-195).

**Sergiy Gutsalyuk,
Vadym Kirov,
Volodymyr Poltorak**

“COSSACKS FOR DANUBE RODE”:

An international scientific conference "Low-Danube region in XV-XX c.: historical, ethnic and cultural transformations", devoted to the anniversary of staying in Low-Danube area of trans-Danube Cossacks and, in particular, to existing of Dunavets Sich (1814-1828).

НАШІ АВТОРИ

Бачинська Олена – д.і.н., професор кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Білоусова Лілія – к.і.н., заступник директора Державного архіву Одеської області

Вінцковіський Тарас – к.і.н., доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Гончарук Тарас – к.і.н., доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Гребцов Владислав – к.і.н., доцент кафедри загальносупільних дисциплін Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса)

Гребцова Ірена – д.і.н., професор кафедри нової та новітньої історії Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Гродецька Валентина – к.гуманіт.н. (м. Люблін, Польща)

Гуцалюк Сергій – отаман Чорноморського Гайдамацького з'єднання, полковник Українського козацтва

Джумига Євген – магістр історичного факультету Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Діанова Наталія – к.і.н., доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Жуліцька Олена – науковий співробітник Одеського художнього музею

Кіров Вадим – Одеський міський отаман Чорноморського Гайдамацького з'єднання, булавничий Українського козацтва

Лиман Ігор – д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України, проректор з міжнародних зв'язків Бердянського державного педагогічного університету

Музичко Олександр – к.і.н., доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Новікова Людмила – к.і.н., доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Полторак Володимир – к.і.н., асистент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

Ріцко Вергілій – краєзнавець-фолклорист Румунії (м.Мачин)

Поліщук Наталія – директор Одеського художнього музею

Сень Дмитро – к.і.н., заступник генерального директора Краснодарського державного історико-археологічного музею-заповідника ім. Є.Д. Феліцина

Середа Олександр – співробітник Інституту історії Болгарської Академії наук (м. Софія)

Станіславський В'ячеслав – к.і.н., старший науковий співробітник Інституту історії України НАНУ

Тхоржевська Тетяна – к.і.н., доцент кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету